

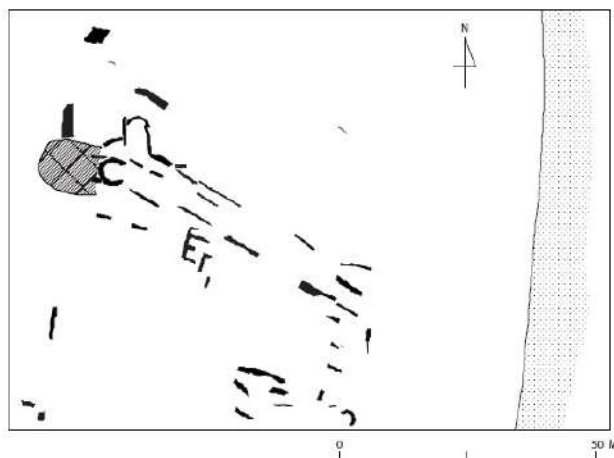
Κοιλάδα Αργολίδας: Αναζητώντας τα υποβρύχια μυστικά της

Είναι γνωστό στον αρχαιολογικό κόσμο ότι η Κοιλάδα Αργολίδας έκρυβε πάντα αρχαιολογικά μυστικά ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Ήδη από το 1967 είναι γνωστή η νεολιθική εγκατάσταση στο σπήλαιο Φράγγθι και αναζητείται η επέκταση του νεολιθικού ανθρώπου στην περιοχή της Κοιλάδας, η οποία είναι πλέον καλυμμένη με νερό. Από τα πιο σημαντικά ευρήματα των τελευταίων χρόνων σχετικά με την περιοχή είναι η ανακάλυψη οχυρωμένου οικισμού της Πρωτοελλαδικής περιόδου. Το ερευνητικό πρόγραμμα, με την επωνυμία «Όρμος της Κοιλάδας», το οποίο πραγματοποίησε τις συγκεκριμένες ανακαλύψεις, υποστηρίζεται από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων και την Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή. Σκοπός του προγράμματος ήταν ο εντοπισμός ανθρώπινης δραστηριότητας κατά την Προϊστορική περίοδο.

Ο οχυρωμένος οικισμός, χρονολογούμενος στην Πρωτοελλαδική περίοδο (μέσα 3ης χιλιετίας π.Χ.), εντοπίστηκε από την ερευνητική ομάδα το 2015, στην περιοχή όρμου βρισκόμενου στην παραλία του «Λαμπαγιαννά» και σε βάθος 1-3 μ. Το 2016 η έρευνα συνεχίστηκε με σκοπό να αναζητηθούν τα όρια του ανωτέρω οικισμού στον χώρο και τον χρόνο. Από τις 11 Ιουλίου έως τις 12 Αυγούστου 2016, διεξήχθη έρευνα υπό τη διεύθυνση της Δρος Αγγελικής Σίμωσι, προϊσταμένης της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων και του καθηγητή Karl Reber, Διευθυντή της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής, με υπεύθυνους πεδίου την καταδυόμενη αρχαιολόγο της ΕΕΑ Δέσποινα Κουτσούμπα και τον λέκτορα του Πανεπιστημίου της Γενεύης Julien Beck.



Κοιλάδα Αργολίδας. Εξοπλισμός υποβρύχιας τοπογραφικής αποτύπωσης (φωτ. ΥΠΠΟΑ).



Κοιλάδα Αργολίδας. Σχέδιο των οικοδομικών λειψάνων του βυθισμένου οικισμού.

Η έρευνα ξεκίνησε με υποβρύχια τοπογραφική αποτύπωση και γεωφυσικές μετρήσεις, όπως μαγνητική διασκόπηση και ηλεκτρική τομογραφία, ώστε να αποτυπωθεί το ορατό τμήμα του οικισμού και να αναζητηθούν κατασκευές που πιθανόν βρίσκονται κάτω από τον αμμώδη πυθμένα και τον



Κοιλάδα Αργολίδας. Έρευνα στον βυθισμένο οικισμό (φωτ. ΥΠΠΟΑ).



Κουλάδα Αργολίδας. Λίθινη θεμελίωση του εξωτερικού οχυρωματικού τείχους (φωτ. ΥΠΠΟΑ).

αιγιαλό. Με βάση τα προκαταρκτικά αποτελέσματα γίνεται σαφές ότι ο οικισμός παρουσιάζει μεγαλύτερη πολυπλοκότητα και μέγεθος από ό,τι είχε υποθεθεί αρχικά και εκτείνεται σε τουλάχιστον 20 στρέμματα. Η υποβρύχια ανασκαφή, σε δοκιμαστική τομή εντός του οικισμού, στην εξωτερική παρειά ενός τοίχου της Πρωτοελλαδικής II περιόδου, αποκάλυψε παχύ στρώμα με κεραμική χρονολογούμενη στην Πρωτοελλαδική I περίοδο (αρχές της 3ης χιλιετίας π.Χ.) ή και πρωιμότερη.

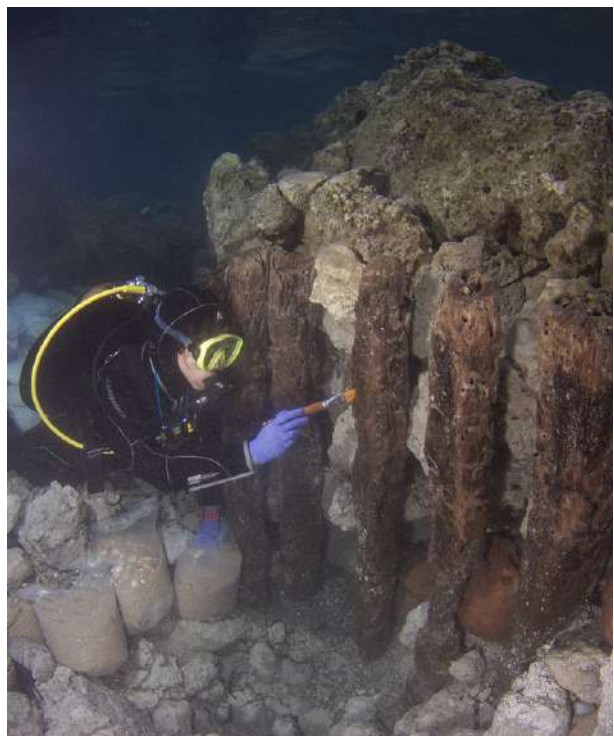
Η έρευνα θα συνεχιστεί, με τοπογραφική αποτύπωση, γεωφυσικές έρευνες και υποβρύχιες τομές σε μεγαλύτερο τμήμα του οικισμού. Η περιοχή της Κουλάδας εντυπωσιάζει με την πλούσια στρωματογραφικά προϊστορική της φάση και εκτός της σημαντικότητας των πληροφοριών τόσο για τη Νεολιθική όσο και για την Εποχή του Χαλκού, αποτελεί σημαντικό παράδειγμα συνδυασμού χερσαίας και υποβρύχιας ανασκαφικής έρευνας με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση των αρχαιολογικών συμφραζόμενων.

Λέχαιον: Ένα λιμάνι αποκαλύπτεται με τη βοήθεια ψηφιακών τεχνολογιών

Για τέταρτη χρονιά συνεχίστηκαν οι υποβρύχιες έρευνες στο αρχαίο λιμάνι του Λεχαιού από το Lechaion Harbour Project. Το Lechaion Harbour Project αποτελεί μια συνεργασία της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων και του Ινστιτούτου της Δανίας στην Αθήνα υπό τη Διεύθυνση της Εφορείας, με σκοπό τη μελέτη και ανάδειξη του ενός εκ των δύο λιμένων της αρχαίας Κορίνθου, του Λεχαιού. Το λιμάνι διαδραμάτισε κομβικό ρόλο στη μακρά ιστορική εξέλιξη της πόλης της αρχαίας Κορίνθου. Ευρισκόμενο σε απόσταση περίπου 3 χιλιομέτρων από την αρχαία πόλη, αλλά και στραμμένο

προς τη δύση, αποτέλεσε αναμφισβήτητο το σημαντικότερο πόλο ανάπτυξης κατά τις περιόδους ακμής της Κορίνθου. Οι έρευνες διεξάγονται υπό τη διεύθυνση του Δρος Δ. Κουρκουμέλη (Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων) και του Δρος Β. Lovén (SAXO-Institute, University of Copenhagen) και χρηματοδοτούνται από το Augustinus Foundation και το Ίδρυμα Carlsberg.

Το Lechaion Harbour Project αποτελεί σημαντικό παράδειγμα υποβρύχιας έρευνας για το πώς και με ποια ερωτήματα πρέπει να γίνεται μια αποτύπωση αρχαίου λιμανιού. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2016 η ομάδα του Lechaion Harbour Project διεξήγαγε ανασκαφές και ψηφιακές αποτυπώσεις στην περιοχή του διαύλου εισόδου (Entrance Channel) του εξωτερικού λιμένα. Πραγματοποιήθηκαν επίσης για πρώτη φορά λεπτομερείς ψηφιακές τοπογραφικές αποτυπώσεις στα λιμενικά κατάλοιπα του εσωτερικού λιμένα. Τα σημαντικότερα αποτελέσματα της τελευταίας ερευνητικής περιόδου είναι η ψηφιακή αποτύπωση μιας αποβάθρας μήκους 117 μέτρων και πλάτους 5,4 μέτρων. Η αποβάθρα, βρισκόμενη στο εσωτερικό του λιμανιού, διατηρείται σε ύψος δύο δόμων και δεν έχει προς το παρόν



Λέχαιον. In situ καθαρισμός και συντήρηση των ξύλινων δοκών του μόλου (Φωτ: Β. Τσιαϊρης, 2016).



Λέχαιο. Αρχαιολόγος σχεδιάζει μετατοπισμένο δόμο στην περιοχή του διαύλου εισόδου. Ο δόμος φέρει ακέραιους τους μεταλλικούς συνδέσμους (Φωτ: Β. Τσιαϊρης, 2016).



Λέχαιο. Τμήμα κίονα που εντοπίστηκε στην περιοχή βόρεια του διαύλου εισόδου (Φωτ: Β. Τσιαϊρης, 2016).

αποκαλυφθεί πλήρως. Η τεκμηρίωση και η συσχέτισή της με τις λιμενικές κατασκευές του εξωτερικού λιμένα που ανασκάφηκαν τα προηγούμενα έτη αναμένεται να προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τη χρονολόγησή του. Παράλληλα, αποτυπώθηκαν ψηφιακά και άλλα ορατά κατάλοιπα λιμενικών έργων της περιοχής του εσωτερικού λιμένα κατά μήκος των καναλιών και πραγματοποιήθηκε λεπτομερής τοπογραφική τεκμηρίωση της έκτασης και του μεγέθους των εσωτερικών λιμενολεκάνων.

Παράλληλα εντοπίστηκαν, αποτυπώθηκαν ψηφιακά και σχεδιαστικά κατάλοιπα μνημειακής κατασκευής στο μέσον της κεντρικής λιμενολεκάνης. Η κατασκευή έχει διαστάσεις περίπου 9 X 9 μ. και σώζεται σε ύψος τριών δόμων. Αποτελείται από ορθογώνιους δόμους που φέρουν ίχνη λαξευτών τόρμων. Η χρήση της παραμένει προς το παρόν αδιευκρίνιστη.

Από τις πιο σημαντικές ανακαλύψεις του Λεχαίου, λόγω της ευπάθειας του υλικού, είναι η ανακάλυψη και συντήρηση κάθετων ξύλινων δοκών που πιθανώς αποτελούσαν τμήμα του ανατολικού μόλου. Κατά την τελευταία περίοδο, αποκαλύφθηκαν, σε τομή μήκους 6,3 μ., 40 δοκοί in situ (μέγιστου σωζόμενου ύψους 1,30 μ. και διαμέτρου περίπου 0,18 μ. έκαστη) παράλληλα με το δυτικό μέτωπο του μόλου. Η κατασκευή φαίνεται να οριοθετεί τμήμα λιθοδομής, τα κατάλοιπα της οποίας σώζονται επίσης. Η μελέτη των σωζόμενων ξύλινων δομικών στοιχείων καθώς και η πιθανή

παρουσία και άλλων οργανικών καταλοίπων στην περιοχή θα προσφέρει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους κατασκευής λιμενικών έργων κατά την ύστερη αρχαιότητα. Η συντήρηση και προστασία των ξύλινων ευρημάτων έγινε επί τόπου με τη χρήση υλικών που πληρούν τις απαραίτητες περιβαλλοντολογικές προδιαγραφές.

Η υποβρύχια ανασκαφή και αποτύπωση έφερε στην επιφάνεια κατάλοιπα κατασκευής μήκους 23,4 μ. Η κατασκευή αυτή φαίνεται να οριοθετεί το ανατολικότερο και το βορειότερο άκρο του μετώπου του αρχαίου λιμένα. Ένα από τα σημαντικά στάδια μιας υποβρύχιας ανασκαφής και αποτύπωσης λιμανιού είναι η δειγματοληψία πυρήνων ιζημάτων που έγιναν σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πατρών και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο εστιάζοντας κυρίως στις λιμενολεκάνες και τα κανάλια του εσωτερικού λιμένα. Βάσει της ανάλυσης των πυρήνων θα μελετηθεί η στρωματογραφία και η γεωμορφολογία των λιμενολεκάνων και των καναλιών που τις συνέδεαν. Αυτό θα βοηθήσει στην ανασύνθεση της παλαιογεωγραφίας της περιοχής και στον εντοπισμό κατάλοιπων λιμενικών κατασκευών και άλλων ευρημάτων που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια του νερού ή κάτω από τις αποθέσεις ιλύος.

Ελένη Πολυχρονάκη
 Αρχαιολόγος & Φιλόλογος
 linapolychronaki@hotmail.com